

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

- Dansk Numismatisk Forening • Føroya Myntsavnarafelag • Myntsafnarafélag Íslands •
- Norsk Numismatisk Forening • Numismatiska Föreningen i Åbo • Skånes Numismatiska Förening •
- Numismatiska samlingarna, Finlands nationalmuseum • Den kgl. Mønt- og Medaillesamling •
- Kungl. Myntkabinettet • Lunds Universitets Historiska Museum • NTNU Vitenskapsmuseet •
- Myntkabinettet, Universitetet i Oslo • Suomen Numismaattinen Yhdistys •
- Svenska Numismatiska Föreningen • Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger •
- Uppsala universitets myntkabinett • Numismatiska Forskningsgruppen •
- Myntsafn Seðlabanka og Þjóðminjasafns •

*KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort
– en halvpenning fra 800-årenes Ribe*

*Romerska denarer i Finland
– en liten men växande fyndgrupp*

*Fati i Lund, ytterligare
en ny myntmästare för Hbg 30!*

Nr. 1 • Januar 2026

Fati i Lund, ytterligare en ny myntmästare för Hbg 30!

Av Bo Gunnarsson

INNUM nummer 3, 2025 presenterade jag myntmästaren Auðbiorn som inte fanns registrerad för Hauberg (Hbg = Hauberg 1900) 30 hos Moltke (1950). När artikeln (Gunnarsson 2025) var på väg till tryckeriet visade det sig att samma mynthandlare hade ännu ett runmynt av typen Hbg 30 till salu. På nytt blev det att tyda runinskriften, och denna gången gick det att läsa Fati. Det visade sig återigen att myntmästarnamnet inte fanns upptaget hos Moltke för den aktuella typen. Myntet har en kraftigt spricka men är i övrigt ett tilltalande exemplar. Åtsidan bär, som normalt för typen, inskriften +MAGNVS REX med latinska bokstäver, förutom det avslutande X som brukar ha en avvikande bokstavsform. Frånsidans inskrift i runor är fullt läsbar förutom ett litet svagpräglat fält där troligtvis endast ett eller möjligtvis två tecken är oläsliga.

Frånsidans runinskrift på myntet lyder:

✖ ʀʀ↑↑! : † † : † † † ↑ .. † † H vilket translittererat blir:

fati : on : lund..il

Tolkningen av det sista tecknet, som liknar ett latinskt H, är att det endast är ett betydelseöst utfyllnadstecken tillsammans med de två föregående tecknen. Det är vanligt på runmynten att de sista tecknen efter Lund består av utfyllnadstecken, ofta ett eller flera i eller delar av ortnamnet. De saknade tecknet/tecknen i det svagpräglade fältet har troligtvis varit i : och den kompletta inskriften bör i så fall vara:

fati : on : lund(i :) ilH.

Myntmästaren är sedan tidigare känd för både Hbg 31 (Moltke 153–155) och 32a (Moltke 253–257). Stavningarna varierar mellan typerna; bland annat avviker stavningen av myntorten Lund för Hbg 31, där det inledande tecknet är k på de exemplar som Moltke har registrerat. En annan avvikelse är att den engelska prepositionen “on” återfinns på det nya myntet Hbg 30.

Prepositionen “on” som motsvarar den svenska “å” (“på” på danska och svenska är egentligen en sammansättning av två prepositioner: “upp å”). Språkmässigt försvann “n” i “on” i nordiska dialekter på 600-talet, kanske ännu tidigare (M. Lerche Nielsen, personlig kommunikation 26 juni 2025). När vi hittar “on” på runmynten är det en påminnelse om tidigare myntinskriftioner som varit influerade av de anglosaxiska mynten, vilka var förebilder för den danska myntningen med start i slutet av 900-talet.

Även på Hbg 31 används den engelska prepositionen, men här har man har garderat sig genom att skriva “oon” representerat av två varierande o-runor: †††. För Hbg 32a är den däremot ersatt av den nordiska prepositionen “i”, som enligt Moltkes sammanställning av de kända mynten är sammanskriven med myntortsnamnet.

Runskrifterna translittererade för Hbg 31 (Moltke 153–155):

fati : oon : kunti : i • i

fatioon : kunli : ii

fati : oon : kundi : i

Foto och grafik: författaren.
Myntet avbildat i skala ca 3:1

Fakta om myntet:

Sven Estridsen, Hbg 30

Vikt: 0,92 g. Diameter: 17,7 mm. Stampställning: 90°

Pecks/täljor: 9/11. Spricka

Proveniens: Münzenhandlung Brom, Rohrdamm 24a, 13629 Berlin (via MA-shop) inköpt av författaren 2025-06-02.

Inte heller den här gången fanns det möjligheter att få fram någon tidigare proveniens för myntet.

Motsvarande för Hbg 32a (Moltke 253–257):

fati : ilundi (med ett, två eller tre avslutande i)

fati : ilundi : liii

En avslutande intressant kommentar är att man under utgrävningar 1971 i kv. Svartbröder i Lund hittade en blyplatta med 11 avtryck från en och samma myntstamp från myntmästaren Fati. Stampen som provats på blyplattan visade sig vara en frånsida till Hbg 32, med en läsbar inskrift i runor som translittererat lyder: **fati : i lunti : iiiiii** (Moesgaard 2015). Något bevarat mynt slaget med denna stamp är inte känt, men hoppet finns att det en dag skall dyka upp!

Tack

Än en gång ett stort tack till Michael Lerche Nielsen, Københavns Universitet, denna gång för informationen om prepositionerna på runmynten. Dessutom ett stort tack till Jens Christian Moesgaard, som påminde mig om blyplattan från Lund där Fatis stampar hade provats för godkännande.

Litteraturförteckning

Gunnarsson, B. (2025). Auðbiorn i Lund, ett nytt runmynt från Sven Estridsen, *NNUM* 3/2025, 73–74.

Haugberg, P. (1900). *Myntforhold og Udmyntninger i Danmark indtil 1146*. Kjøbenhavn.

Moesgaard, J. (2015). Møntproduktionsrelaterede genstande fra Lund. i *T. Talvio, & M. Wijk* (Red.), *Myntstudier. Festschrift till Kenneth Jonsson (157–170)*. Stockholm.

Moltke, E. (1950). De danske runemønter og deres prægere. i *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1950 (1–56).